

IV

(Informatie)

INFORMATIE AFKOMSTIG VAN DE INSTELLINGEN, ORGANEN EN
INSTANTIES VAN DE EUROPESE UNIE

RAAD

Conclusies van de Raad van 19 november 2010 over educatie voor duurzame ontwikkeling

(2010/C 327/05)

DE RAAD VAN DE EUROPESE UNIE,

GEZIEN HET VOLGENDE:

De EU-strategie voor duurzame ontwikkeling, die in eerste instantie in 2001 in Göteborg ⁽¹⁾ is aangenomen en vervolgens in 2006 en 2009 is herzien ⁽²⁾, biedt een kader voor een langetermijnvisie op duurzaamheid waarin economische groei, sociale samenhang en milieubescherming hand in hand gaan, en benadrukt de belangrijke rol die educatie heeft als een voorwaarde voor het bevorderen van gedragswijzigingen en voor het toerusten van alle burgers met de sleutelcompetenties om duurzame ontwikkeling te realiseren.

Het VN-decennium van educatie voor duurzame ontwikkeling (2005-2014), waarmee wordt beoogd de beginselen, waarden en praktijken van duurzame ontwikkeling te integreren in alle aspecten van onderwijs en leren ⁽³⁾, en de in 2009 te Bonn gehouden wereldconferentie inzake educatie voor duurzame ontwikkeling van de Unesco, waar de deelnemers in de slotverklaring zijn overeengekomen dat investeren in dergelijke educatie investeren in de toekomst is en in sommige gevallen zelfs levens kan redden ⁽⁴⁾.

In de Aanbeveling van het Europees Parlement en de Raad van 18 december 2006 inzake sleutelcompetenties voor een leven lang leren ⁽⁵⁾ worden de lidstaten opgeroepen ervoor te zorgen dat iedere burger de sleutelcompetenties heeft om zich flexibel aan te passen aan een veranderende wereld waarin alles in hoge mate met elkaar verbonden is. De acht vermelde sleutelcompetenties ondersteunen elkaar en stoelen op vaardigheden zoals kritisch denken, probleemoplossend vermogen, creativiteit, zin voor initiatief en besluitvaardigheid, vaardigheden die allemaal essentieel zijn voor het verwezenlijken van de ten doel gestelde

duurzame ontwikkeling. Van bijzonder belang in deze context zijn basiscompetenties op het gebied van exacte wetenschappen en technologie, evenals sociale en civieke competenties.

In het strategisch kader voor Europese samenwerking op het gebied van onderwijs en opleiding (ET 2020) ⁽⁶⁾ wordt benadrukt dat voor onderwijs en opleiding een cruciale rol is weggelegd bij het oplossen van de vele sociaal-economische, demografische, milieu- en technologische uitdagingen waarmee Europa en zijn burgers nu en in de komende jaren te maken zullen krijgen.

Met Europa 2020: de Europese strategie voor banen en groei ⁽⁷⁾ wordt ernaar gestreefd van de EU een slimme, duurzame en inclusieve economie te maken met een hoog niveau van werkgelegenheid, productiviteit en sociale cohesie, waarbij wordt beklemtoond dat onderwijs en opleiding daaraan een belangrijke bijdrage moeten leveren.

CONSTATEERT HET VOLGENDE:

1. De Europese Unie krijgt aan het begin van de 21e eeuw te maken met een aanzienlijk aantal met elkaar verbonden uitdagingen, zoals de economische en sociale gevolgen van de wereldwijde financiële crisis, klimaatverandering, afnemende water- en energiebronnen, verlies aan biodiversiteit, bedreigingen voor de voedselzekerheid en gezondheidsrisico's.
2. In een voortdurend veranderende wereld moeten alle Europese burgers worden toegerust met de kennis, vaardigheden en attitudes die vereist zijn om de uitdagingen en complexe aspecten van het moderne leven te begrijpen en aan te kunnen, met de nodige aandacht voor de ecologische, sociale, culturele en economische implicaties daarvan, alsmede om hun verantwoordelijkheden in de wereld op te nemen.

⁽¹⁾ Conclusies van de Europese Raad van 15 en 16 juni 2001 (SN 2001/01 REV 1).

⁽²⁾ Respectievelijk doc. 10917/06 en doc. 16818/09.

⁽³⁾ www.unesco.org/eu/esd

⁽⁴⁾ www.esd-world-conference-2009.org

⁽⁵⁾ PB L 394 van 30.12.2006.

⁽⁶⁾ PB C 119 van 28.5.2009.

⁽⁷⁾ Conclusies van de Europese Raad van 25 en 26 maart 2010 (doc. EUCO 7/1/10 REV 1).

3. In het verslag van 2010 over vaardigheden voor groene banen⁽¹⁾ wordt benadrukt dat iedere baan in de toekomst moet bijdragen aan een voortdurende verbetering van de hulpbronnenefficiëntie en dat het ontwikkelen van een koolstofarme economie meer zal afhangen van het verbeteren van bestaande vaardigheden en het integreren van vraagstukken inzake duurzame ontwikkeling in bestaande leergebieden, dan van het bevorderen van gespecialiseerde „groene vaardigheden”.
4. Educatie voor duurzame ontwikkeling (EDO) in het kader van een leven lang leren is van wezenlijk belang voor de totstandbrenging van een duurzame samenleving en is dus wenselijk op alle niveaus van formeel onderwijs en formele opleiding, evenals in het niet-formele en informele leren.

BEKLEMT OONT HET VOLGENDE:

1. EDO dient een belangrijke bijdrage te leveren tot een geslaagde uitvoering van de EU-strategie voor duurzame ontwikkeling en de nieuwe Europa 2020-strategie.
 2. De belangrijkste rol voor EDO is personen en groepen de kennis, vaardigheden en attitudes bij te brengen die zij nodig hebben om bewuste keuzes te maken die gericht zijn op het opbouwen en in stand houden van een wereld die zij en toekomstige generaties een geschikte leef- en werkomgeving vinden. Onderwijsinstellingen, lokale gemeenschappen, de civiele samenleving en werkgevers spelen alle een hoofdrol bij het ontwikkelen en bevorderen van dergelijke competenties.
 3. In het EDO staan de vragen hoe we over onze complexe wereld denken en hoe we ons gedragen centraal. EDO bevordert de waarden, beginselen en handelwijzen die de mensen een hulpmiddel bieden om effectief en met vertrouwen op bestaande en nieuwe uitdagingen in te gaan. Daarom heeft het gevolgen voor onderwijs en opleiding op alle niveaus die verder kunnen gaan dan alleen maar het opnemen van duurzame ontwikkeling als een extra vak in het leerprogramma.
 4. Duurzaamheid kan een belangrijke rol vervullen in de nationale strategieën voor een leven lang leren en kan worden gebruikt als een instrument om de kwaliteit van onderwijs en opleiding op alle niveaus te verbeteren.
3. In vele lidstaten komen aspecten van educatie voor duurzame ontwikkeling reeds voor in milieu-educatie, mondiale educatie, gezondheids-, vredes- en burgerschapseducatie, mensenrechten-, consumenten-, financiële en ontwikkelings-educatie, als kanalen voor het integreren van duurzame ontwikkeling in een context van een leven lang leren.
 4. Het is van wezenlijk belang dat het publiek zich bewuster wordt van en meer inzicht krijgt in duurzame ontwikkeling en EDO.
 5. Bij EDO moet worden uitgegaan van op waarden gebaseerd en interdisciplinair leren dat aanzet tot systeemdenken en -onderwijzen en dat nieuwe kennis, vaardigheden en attitudes ontwikkelt. De nadruk moet worden gelegd op creatief denken, innovatie en het langetermijnperspectief, en in het bijzonder op onze verantwoordelijkheid tegenover toekomstige generaties. EDO is geen op zichzelf staand project, maar veeleer een reeks van onderliggende beginselen en waarden zoals rechtvaardigheid, billijkheid, verdraagzaamheid, toereikendheid en verantwoordelijkheid⁽²⁾, die transversaal moeten worden overgedragen. EDO kan tevens bijdragen tot het ontwikkelen van de competenties die nodig zijn om de inzetbaarheid op de arbeidsmarkt te verhogen. Persoonlijke ervaringen zijn de beste manier om vaardigheden inzake duurzame ontwikkeling te verwerven; het leerproces moet dus zoveel mogelijk worden gericht op inclusief leren, actie en motivering.
 6. EDO is complex en alomvattend, en kan derhalve bijzonder nuttig zijn voor de ontwikkeling van de transversale sleutelcompetenties van lerenden [...].
 7. Bij de uitvoering ervan moet EDO worden toegesneden op ieder onderwijsniveau, met inachtneming van de specifieke context. Kleuterscholen kunnen beginnen door kinderen basiswaarden, -attitudes en -kennis bij te brengen, die vervolgens kunnen dienen als basis voor verder leren over duurzaamheid. In het basisonderwijs en het lager middelbaar onderwijs kan EDO zich richten op bewustmaking en de ontwikkeling van sleutelcompetenties, en worden aangepast om rekening te houden met de specifieke context en de volgende leerstadia. In beroepsonderwijs en -opleiding en in het hoger onderwijs moet EDO worden versterkt en dient de aandacht uit te gaan naar het ontwikkelen van specifiekere vaardigheden en beroepsgebonden competenties, alsook naar onderwerpen zoals verantwoordelijke besluitvorming door personen en gemeenschappen en maatschappelijk verantwoord ondernemen.
 8. Lerarenopleidingen en nascholingen moeten een essentiële rol krijgen bij het vormgeven aan een visie inzake EDO en bij het bepalen hoe dit concreet moet worden ingevoerd in scholen, in beroepsopleiding en -scholing en in instellingen voor hoger onderwijs. Afhankelijk van wat zij gewoonlijk onderwijzen zullen leerkrachten en opleiders op alle onderwijsniveaus te maken krijgen met een reeks specifieke pedagogische uitdagingen bij het onderwijzen van een transversaal vak zoals EDO; zij zullen hiervoor dus een passende opleiding moeten krijgen.

STELT HET VOLGENDE:

1. Onderwijs en opleiding zijn onontbeerlijk voor de verwezenlijking van een duurzamer Europa en een duurzamere wereld. EDO moet worden gezien als een wezenlijk element in het proces van een leven lang leren en moet waar passend onderdeel worden van alle niveaus en aspecten van onderwijs en opleiding, zodat de burgers beter in staat zijn dreigende onvoorspelbare problemen aan te pakken en er langetermijnoplossingen voor te vinden, in vele uiteenlopende situaties in hun leven.
2. De drie fundamentele pijlers van duurzame ontwikkeling (de economische, de sociale en de ecologische pijler) moeten op evenwichtige en geïntegreerde wijze worden aangepakt.

⁽¹⁾ Cedefop: *Skills for Green Jobs*, Luxemburg: Bureau voor publicaties van de Europese Unie, 2010.

⁽²⁾ Zie de verklaring van Bonn, punt 8 (http://www.esd-world-conference-2009.org/fileadmin/download/ESD2009_Bonn_Declaration080409.pdf).

9. Het uitwerken van een „hele school benadering” inzake EDO kan ertoe bijdragen de motivering en de inzet van alle leerlingen en studenten tot uiting te brengen, hun kritisch denkvermogen te ontwikkelen en hun leerprestaties in het algemeen te verbeteren. Onderwijsinstellingen op alle niveaus moeten er zelf naar streven duurzame organisaties te zijn en het goede voorbeeld te geven, en daartoe moeten zij de beginselen van duurzame ontwikkeling in hun beleid en praktijk opnemen door energie te besparen, door te bouwen en te werken met natuurlijke hulpbronnen, en door een duurzaam aankoop- en consumentenbeleid te ontwikkelen. Binnen de school vereist dit de actieve deelname van alle belanghebbenden: schoolleiders, leerkrachten, leerlingen, schoolbestuur, administratief en ondersteunend personeel, ouders, ngo's, de plaatselijke gemeenschap en het bedrijfsleven.

VERZOEKT DE LIDSTATEN DERHALVE:

Passende maatregelen te nemen op het daarvoor in aanmerking komende (plaatselijke, regionale of nationale) niveau van verantwoordelijkheid, teneinde de verdere ontwikkeling en uitvoering van EDO, alsmede de opneming ervan in alle niveaus van het onderwijs- en opleidingsstelsel, zowel in niet-formeel en informeel leren als in formeel leren, te bevorderen. In het bijzonder kan met deze maatregelen worden beoogd:

(a) ervoor te zorgen dat EDO wordt gesteund in beleids-, regelgevings- institutionele en operationele kaders, en met name dat:

- EDO een onderdeel wordt van nationale strategieën voor een leven lang leren, gericht op de persoonlijke, sociale en beroepsmatige ontwikkeling van de burgers;
- EDO, waar passend, in leerprogramma's wordt opgenomen;
- er interdisciplinaire en vakgebiedoverschrijdende benaderingen waarmee de uitdagingen op het gebied van duurzaamheid kunnen worden aangegaan, op alle onderwijsniveaus worden ontwikkeld en uitgevoerd;
- er actief een „hele school benadering” inzake EDO wordt ontwikkeld en gesteund, en dat daartoe onder meer belemmeringen voor instellingen die streven naar een duurzaam gebruik van hun hulpbronnen, worden weggenomen.

(b) leerkrachten, opleiders, schoolpersoneel en schoolleiders het bewustzijn, de kennis en competenties te geven waarmee zij de grondbeginselen van het EDO ingang kunnen doen vinden en opnemen in hun onderwijs- en managementmethoden, in het bijzonder door:

- leerkrachten, opleiders en schoolleiders op alle niveaus van onderwijs en opleiding nadrukkelijk te wijzen op het belang van EDO en op de voordelen van het gebruik van dit onderwijs als een zeer nuttig instrument voor het bevorderen van transversale sleutelcompetenties;

- te bewerkstelligen dat leerkrachten en opleiders op passende wijze zijn toegerust om onderwijs te geven in complexe onderwerpen die te maken hebben met EDO, via basisopleidingen en nascholing, en door hun passende en geactualiseerde instrumenten en dito lesmateriaal voor EDO te geven;
- multi- en interdisciplinaire samenwerking te stimuleren tussen leerkrachten van dezelfde instelling, ter bevordering van onderwijs in en leren van vakoverschrijdende onderwerpen op EDO-gebied;
- netwerken, waaronder onlinenetwerken, te stimuleren tussen leerkrachten van verschillende instellingen, zodat EDO voortdurend wordt ontwikkeld en nieuwe ideeën erover worden uitgewisseld;
- samenwerking met - en een grotere deelname van - ouders, de plaatselijke gemeenschap en alle andere belanghebbenden aan te moedigen.

VERZOEKT DE LIDSTATEN EN DE COMMISSIE, BINNEN HUN RESPECTIEVE BEVOEGDHEDEN:

Het onderwijs voor duurzame ontwikkeling te ondersteunen en deze Raadsconclusies te bepleiten door:

- i) EDO na te streven zowel in de EU-strategie voor duurzame ontwikkeling als in de Europa 2020-strategie;
- ii) onderzoek over en kennis van EDO te stimuleren, in het bijzonder in gebieden waar weinig ervaring voorhanden is of waar het feitenmateriaal zwak is, zoals beroepsopleiding en -scholing en hoger onderwijs;
- iii) het netwerken op EDO-gebied tussen onderwijsinstellingen te stimuleren, optimaal gebruik te maken van bestaande netwerken en de samenwerking inzake EDO op alle niveaus te versterken door partnerschappen in te stellen, en door steun te verlenen:
 - aan nationale en grensoverschrijdende samenwerking tussen scholen,
 - aan partnerschappen tussen onderwijsinstellingen, bedrijfsleven en/of ngo's,
 - aan netwerken van onderzoekers op EDO-gebied;
- iv) goede praktijken op te sporen en in een EDO-compendium vast te leggen op de website van het kennisstelsel voor een leven lang leren (KSLLL) ⁽¹⁾;
- v) EDO-vraagstukken te behandelen als één van de prioriteiten van het programma „Een leven lang leren” en van andere reeds bestaande of toekomstige programma's op dit gebied;
- vi) optimaal gebruik te maken van het Europees Jaar van het vrijwilligerswerk 2011 om zo de aandacht te richten op EDO en partnerschappen tussen onderwijsinstellingen, bedrijfsleven en ngo's, alsook op een grotere zichtbaarheid van bestaande goede praktijken in vrijwilligersactiviteiten op dit gebied;

⁽¹⁾ www.kslll.net

vii) na te gaan of EDO kan worden opgenomen in de prioriteitsgebieden voor de volgende cyclus van het strategisch onderwijs- en opleidingskader ET 2020.

VERZOEKT DE COMMISSIE:

Bij te dragen aan de inspanningen die de lidstaten doen om steun te verlenen aan onderwijs voor duurzame ontwikkeling en deze conclusies van de Raad te onderschrijven door:

i) wederzijdse leeractiviteiten te organiseren over specifieke EDO-aspecten, zoals opleiding van leerkrachten, de benadering „voor de gehele school” en EDO-partnerschappen, met als doel te komen tot een beleidshandboek en tot richtsnoeren voor onderwijsinstellingen en leerkrachten;

ii) de samenwerking inzake EDO met andere internationale instellingen, meer bepaald de Unesco en de VN-ECE, te versterken.
